

72. ՇԱԹՐՇԱՄԻ ՀԵՔԻԱԹԸ

Թավրեզ քաղաքում արբուում էր մե շատ հարուստ պառավ կնիկ։ Մարթը բազրգյան էր հելե, մեռեր էր, հարստությունը մացեր էր կնգան։ Կնիկն էլ ոչ մարթի էր գնացե, ոչ էլ տան վրեն մարթ էր բերե։ Մացե, պառվցեր էր։ Տղա, աղջիկ, ազգական, բարեկամ չուներ։ Պառավը շատ ոսկի ուներ, մտածեց, որ հինքը պառվցեր ա, էս ոսկին վի՞ր խրմար ա պահում։ Հիրա ամաններն էլ հասարակ են։ Մե ոսկե թաս չինել տա, էտ մաքուր ամանով ճաշ ուտա։

Վերցուց մե կիլո ոսկի, գնաց մե ծանոթ զարգարի մոտ, ասավ.— Զարգա՛ր ախպեր, էս ոսկին ա՛ն, մե ոսկե թաս չինա՛, մե՜չը ճաշ լցեմ, էտ ամանից ուտեմ։

— Լավ ես մտածե, խա՛նըմ քույրիկ, — ասավ զարգարը։

— Ի՞նչ կառնես չինելու հախ, զարգա՛ր։

— Կառնեմ իրեք մանեթ, խա՛նըմ քույրիկ։

— Առ խինգ մանեթ կրտամ, լավը պաղրաստա՛, թե կանաս, իմ նկարն էլ խա՛ն վրեն, չես կանա, դու գիղաս, մի՛ խան, բան չըկա։

— Նկարտ կըխանեմ, խա՛նըմ քույրիկ, եթե որ դու նստես էստեղ, որ հիշկամ քեզի, նկարեմ։

— Կընստեմ, գործիս անո՞ւնն ինչ ա։ Կովե՞րն են մնացե կթելու, թե՞ արտը բդի խաց տանեմ։

Պառավը նստավ, էրկու-իրեք սՀաթ խոսացին, զարգարը ոսկին խալեց, լցեց ղալիբը, դրեց էն յանը։ Մե սՀաթ հետո պաղավ, ղալիբից խանեց։

— Դե, խա՛նըմ քույրիկ, դո՛ւզը նստի, հիշկա՛ ա կուշկի յանը, սկսում եմ նկարել։

Լավ զարգար էր։ Կես սՀաթ չըքաչեց, նկարն էլ արավ, թասը տվեց պառվին։

Պառավը շնորակալ հելավ, թասը վերցուց գնաց։ Թասը տառավ տուն, մտածեց. «Էթամ խարիսաչու մոտ, խարիսա բերեմ, ուտեմ, սիրտս խարիսա ուզեց»։ Վերցուց թասը գնաց։ Նարիսաչին որ տեսավ ոսկե թասը, քիչ մնաց խելքը թոցու։

— Նարիսաչի՛, — ասավ պառավը, — էս թասը խարիսա լի՛ց, ինչ քո փողն է, վերցո՛ւ։

—Նանե՛, խարիսեն պաղրաստ չի, հիրկվա յան պաղրաստ կըլ-
նի, թասը դի՛ր թարեքը, հիրկվա յան արի՛, լավ եղոտ, մսոտ տեղից
լցեմ, տա՛ր:

Պառավը թասը դրեց թարեքը, գնաց: Որ պառավը գնաց, խա-
րիսաչին էկավ, թասը վերցուց, ըստ նման մե պղնձե թաս ուներ,
դրեց տեղը: Որ տեսավ թասի վրեն, պառվի նկարը կա, վերցուց
մեխե ծերով պղնձե թասի վրեն պառվի նկարը քաշեց: Հիրկվա
յան պառավն էկավ:

—Ուրիսեն պաղրաստ ա, թաստ բե՛ր:

Պառավը թարեքից վերցուց թասը, չըհիչկաց, խարիսա
լցեց, տարավ տունը: Տարավ տուն, տեսավ, որ խարիսի հերեսը
փաստտավ:

—Իա՛, էս ի՞նչ բան ա, ոսկե ամանի մեջի ճաշը հընչի՞ ա
փաստտում: Էստեղ մե բան կա:

Վերցուց գնաց զարգարի մոտ: Զարգարը տեսավ, ծծղաց:

—Ամանտ փոխեր են, խա՛նըմ քույրիկ, էսի հասարակ պղնձե
աման ա, նկարտ էլ մխով են նկարե, էս որտե՞ղ ես տարե, որ էս-
քան շուտ փոխին:

—Թողեր եմ խարիսաչու մոտ:

—Ես հնար չեմ կանա անել, գնա՛ Շաթրչամի մոտ, թե հնար
անա, Շաթրչամն անա, էնի բարի մարթ ա, կանա:

Թասը վերցուց գնաց Շաթրչամի մոտ, ասավ, ոնց որ հելեր էր:

Շաթրչամն ասավ.—Քո թասը կրբերեմ, հըմա մե փոր եղով
ճաշ պտի տաս, որ ուտեմ: Շատ պետք չի: Տասնխինգ գրվանքա
բրինձ կանես փլավ, իրեք գրվանքա եղ կլըցես վրեն, կուտեմ: Թե
որ խինգ գրվանքա էլ չամիչ եղով դաղես, լցես վրեն, հավելի լավ:

—Գնա բե՛ր, Շաթրչա՛մ, ես սկսում եմ պաղրաստել:

Շաթրչամը գնաց խարիսաչու տունը, խարիսաչու կնգան
ասավ, որ կովը մորթեն, հիմի հինքը կրգա:

—Հընչի՞ կովը մորթենք, Շաթրչա՛մ:

—Ասում էր, որ խորը պատարաք ա անում:

—Ուերն էս օխտը տարի մեռեր ա, հիմի՞ ա պատարաք անում,
խելքը թոցրե՞ր ա:

—Օխտը տարին մեկ բոլորն էլ պատարաք են անում:

—Դե լավ, Շաթրչա՛մ, արի մորթա՛, հիմի ես որտեղի՞ց տղա-
մարթ գտնեմ:

—Կըմորթեմ, կըքրթեմ, հըմա մե բուղը կըտանեմ, հա՛:

—Լա՛վ, արի մորթա՛:

Մորթեց, քրթեց, ետի բուղն առավ, գնաց:

Էտ վախտ խարիսաչին գործը վերջացուց էկավ տուն:

Կնիկը նեղացած էկավ հառեցն ասավ.—Բա հիմի կով մորթելու, պատարաքի ժամանակ ա:

—Ի՞նչ կով, ի՞նչ մորթել, ի՞նչ պատարաք, ա՛յ կնիկ:

Կնիկը պատմեց Շաթրշամի ասածը:

—Բան չըկա, ա՛յ կնիկ, էսնեց բան եմ բերե, որ տասը կով արժի, ա՛յ ոսկե թաս:

Էտ ժամանակ Շաթրշամը ետ էր էկե, կայնե մե մութ տեղ: Մարթի ասածը լսաց:

—Կնի՛կ, տա՛ր օթաղը, դի՛ ղութին, էթանք թավլեն, միսը փոթենք, հէքուց մսով խարիսա կանեմ, թանգ կըծախեմ, բան չըկա:

Ըստոնք որ գնացին գոմը, Շաթրշամը մտավ օթաղը, թասը վերցուց, տարավ տվեց պառվին: Պառավը փլավը դազանով դրեց Շաթրշամի հառեչը: Շաթրշամը լիերով կերավ, չնորակալ հելավ, գնաց իրա տունը: Երգորթ օրը Շաթրշամը խարիսաչու ճաշարանի մոտով հընցնում էր: խարիսաչին որ տեսավ, մատով նշան արավ, կանչեց ճաշարան: Հըլա չի հիմանում, որ թասը տարեր ա:

Շաթրշամին ասավ.—Շաթրշա՛մ, խափիր, կովը մորթեցիր: Արի իմ ախպորն էլ խափա, թե չէ վրես կըծծղա:

—Մե փոր խարիսա ուտացրո՛ւ, ասածդ անեմ:

խարիսաչին մե դազան խարիսա՛ շերեփը մեչը, դրեց Շաթրշամի հառեչը: Շաթրշամը շերեփը վերցուց իրեք հրուպեի մեչ դազանը դառտկեց ու գնաց: Գնաց մե մեչոք քրոչ հավաքեց, տարավ խարիսաչու ախպեր Հասանի մոտ: Հասանը ներկարար էր:

Տվեց, ասավ.—Հասա՛ն ախպեր, էս բուրթը ներկա՛: Ե՞փ գամ տանեմ:

—Շաբաթ օր կըգաս, կըտանես:

Հասանը մեչոքը բացեց, տեսավ քրոչ ա, բուրթ չի:

—Էս Շաթրշամը ուզում ա մե օյին խաղա, կնի՛կ, որ շաբաթ օրը գա, ես սուրթ մեռել կըձևանամ, կըտանեք, դնեք մեռելների մեչ, հետո տուն կըգամ:

Շաթրշամը շաբաթ օրը էկավ հիրա բերածը տանելու: Հախն էլ՝ քսան մանեթ, բերել էր: Կնիկն ասավ, որ Հասանը մեռավ, տարեր ենք, դրե մեռելների մեչ: Պարսկաստանում սովորություն կար, մեռելներին չին թաղում: Դաշտի մեչ բանցը հասար ին քաչե, մեռելներին դնում ին հասարի մեչ, որ նեխեն, միսը թափի, մնա օսկոռը:

Հասանին թաբուրթով տարե, դրեր ին մեռելների մոտ: Շաթրշամը գնաց պարկավ Հասանի դազաղի կողը: Գիշերվա կեսին իրեք ավազակ թալանը բերե, էտտեղ կիսում ին:

Հասանը լսաց ըտոնց ձենը, ձեռը պարզեց, ասավ.—Քսան մանեթ էլ տվեք ընձի, Շաթրչամի ներկի հախը, Շաթրչամը փողս չի տվե:

Ավազակների մազերը բիզ-բիզ հելավ:

Շաթրչամն էն յանից ասավ.—Որ ամեն մեռելի քսան մանեթ տան, հո՞ւր կըխասնի, քո հախը մե մանեթ էլ չի: Ուզում ես քսանի բաժի՞ն ուտես: Զէ՛, հավասար բաժանենք:

Ղաչաղները որ էտ էլ լսացին, թողին ու փախան:

Մտան քաղաք, ասին.—Մեռելները սաղացեր են, խին պարտքեր են հավաքում:

Ղաչաղների փողը Շաթրչամը վերցուց, քսան մանեթ տվեց Հասանին, բերեց տուն:

Հասանի կնգան ասավ.—Մարթիտ բերեր եմ, չըթողեցի՝ մեռնի, դե ընձի կշտացո՛ւ:

Մե ղազան փլավ քցին, կերավ, գնաց:

